

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างและพัฒนาแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนหาเกณฑ์ปกติของแบบวัด และวัดหาระดับของจิตสำนึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งหาระดับของจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ครูที่สอนในวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และผู้นำชุมชนหรือผู้รู้ที่เป็นชาวบ้านในจังหวัดเชียงใหม่ โดยที่ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ 3 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือจำนวน 440 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาความหมาย ขอบเขตและตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนประมวลพฤติกรรมบ่งชี้ความมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้แก่ ครูอาจารย์ที่สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนทั้งสามสังกัด โดยที่ต้องเคยอาศัยหรืออาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างน้อย 5 ปี จำนวน 20 คน และผู้นำชุมชนหรือผู้รู้ในชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามเพื่อประมวลความหมาย ตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่น และพฤติกรรมปฏิกิริยาที่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นในหมวดต่าง ๆ จำนวน 100 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบวัดเพื่อหารูปแบบของการตอบและเกณฑ์การให้คะแนน จำนวน 100 คน

1.2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือครั้งที่ 1 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และจุดบกพร่องของแบบวัด แล้วคัดเลือกข้อที่อยู่ในเกณฑ์ดีไว้และทำการปรับปรุงข้อที่มีอำนาจจำแนกต่ำ จำนวน 100 คน

1.2.4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือครั้งที่ 2 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ แล้วคัดเลือกข้อที่อยู่ในเกณฑ์ดีไว้ และทำการปรับปรุงข้อที่มีอำนาจจำแนกต่ำ จำนวน 100 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวัดเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบวัด จำนวน 610 คน จากตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Yemane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยที่ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้เท่ากับ $\pm 4\%$ ทั้งนี้เพราะจากการคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบวัดที่มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 34.39 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.76 โดยใช้สูตรดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน, 2537, หน้า 30)

$$SE \text{ ของค่าเฉลี่ย} = \frac{s}{\sqrt{n}}$$

เมื่อ SE แทน ความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย

s แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

พบว่าได้ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.27 ซึ่งใกล้เคียง แสดงว่ามีความคลาดเคลื่อนน้อย (อุทุมพร จามรมาน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 77) จึงใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ

จำนวนที่กล่าวข้างต้น การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling Technique) จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โดยมีวิธีการดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่จาก 24 อำเภอ โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามสภาพของอำเภอที่แบ่งตามเกณฑ์ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

อำเภอเมือง มีอำเภอเดียว คือ อำเภอเมืองเชียงใหม่

อำเภอเขตชานเมือง ได้แก่อำเภอที่ตั้งอยู่รอบเมือง มี 6 อำเภอ คือ สารภี แม่ริม สันกำแพง ดอยสะเก็ด สันทราย และหางดง

เขตอำเภอห่างไกล ได้แก่ อำเภอที่ตั้งอยู่ถัดจากอำเภอเขตชานเมืองออกไป มี 17 อำเภอ คือ จอมทอง สันป่าตอง เชียงดาว ดอยเต่า ฮอด ฝาง สะเมิง แม่แจ่ม แม่อาฮง พะริ้ว ไชยปราการ เวียงแหง อมก๋อย แม่แตง แม่วาง ดอยหล่อ และแม่ออน

ในแต่ละเขตสุ่มจำนวนอำเภอ มาเขตละ 3 อำเภอ ยกเว้นอำเภอเมืองมีเพียงอำเภอเดียว จะได้ทั้งหมด 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง แม่ริม ดอยสะเก็ด หางดง แม่แตง ไชยปราการ และฝาง

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนในอำเภอที่สุ่มได้จากขั้นที่ 1 โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยที่จำแนกตามสังกัดของโรงเรียนดังนี้ โรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษา สุ่มมาเขตละ 2 โรงเรียนได้จำนวนทั้งหมด 6 โรงเรียน ได้แก่ ไชยปราการ แม่ริมวิทยาคม หอพระนามินทรราชูทิศพายัพ กาวิละวิทยาลัย และฝางชนูปถัมภ์ โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ สุ่มมาเขตละ 2 โรงเรียน ได้ทั้งหมด 6 โรงเรียน ได้แก่ บ้านโป่งน้อย วัดช้างเคียน บ้านแม่ซ่า บ้านปงดำ บ้านป่าตั่ว บ้านแม่คือ โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สุ่มมาเขตละ 2 โรงเรียน ยกเว้นเขตชานเมืองที่ไม่มีโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ เจริญนาเชลวิทย์าลัย ดาราวิทยาลัย รั้งวีวิทยา และเชียงใหม่มัธยม ได้จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 16 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 ทำการสุ่มจำนวนนักเรียนในโรงเรียนที่ได้มาจากขั้นที่ 2 ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยทำการสุ่มในแต่ละสังกัด สังกัดละ 203 คน ในแต่ละสังกัดแบ่งเป็นระดับละประมาณ

67 คน ทั้งนี้ต้องไม่เป็นนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือตามข้อ (1) ได้จำนวน
ตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 610 คน ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้ในการหาความเชื่อมั่น

ชื่อโรงเรียน	ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1	ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2	ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3	รวม
โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์	15	18	16	49
โรงเรียนไชยปราการ	20	20	20	60
โรงเรียนหอพระ	10	10	10	30
โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย	5	5	5	15
โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ	12	10	10	32
โรงเรียนแมริมวิทยาคม	5	5	6	16
โรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย	20	20	20	60
โรงเรียนดาราวิทยาลัย	30	30	30	90
โรงเรียนรังษีวิทยา	10	10	10	30
โรงเรียนเชียงใหม่มัธยม	7	8	9	24
โรงเรียนบ้านแม่ข่า	20	20	20	60
โรงเรียนบ้านปางดำ	10	10	15	35
โรงเรียนบ้านแม่คือ	10	10	10	30
โรงเรียนวัดช้างเคียน	12	10	5	27
โรงเรียนบ้านโป่งน้อย	10	10	12	32
โรงเรียนบ้านป่าตั่ว	5	8	7	20
รวม	201	204	205	610

(3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวัดหาระดับของจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและหาเกณฑ์ปกติของแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 1,065 คน จากตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Yemane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยที่ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน $\pm 3\%$ (อุทุมพร จามรมาน, 2536) ทั้งนี้เพราะจากการคำนวณค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบวัด มีค่าเท่ากับ 32.49 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.10 โดยใช้สูตรตามข้อ 2 หน้า 41 พบว่าได้ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.19 ซึ่งใกล้เคียงแสดงว่ามีความคลาดเคลื่อนน้อย (อุทุมพร จามรมาน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 77) จึงใช้จำนวนตัวอย่างเท่ากับจำนวนที่กล่าวข้างต้น จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) เช่นเดียวกับวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในข้อ 2 แต่ในส่วนของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่สุ่มได้ในขั้นที่ 2 มีจำนวนไม่พอกับจำนวนที่ต้องการจึงสุ่มอย่างง่ายจากโรงเรียนที่เหลือ ได้เพิ่มอีกจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ บ้านเป่าวิทยาคาร ชุมชนบ้านท่าข้าม และโรงเรียนบ้านเปียง (รัฐบำรุง) แล้วทำการสุ่มจำนวนนักเรียนจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในข้อ 2 โดยที่ในขั้นที่ 3 ทำการสุ่มอย่างง่ายกับนักเรียนในโรงเรียนที่ได้จากขั้นที่ 2 และโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างในครั้งที่สอง ได้จำนวนสังกัดละ 355 คน แยกเป็นระดับชั้นละประมาณ 118-119 คน ดังแสดงในตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้ในการวัดหาระดับจิตสำนึกเกี่ยวกับ
วัฒนธรรมท้องถิ่น และหาเกณฑ์ปกติ

โรงเรียน	ชั้นมัธยมศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษา	รวม
	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	
โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์	20	23	21	64
โรงเรียนไชยปราการ	40	40	41	121
โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย	15	10	15	40
โรงเรียนห่อพระ	13	15	12	40
โรงเรียนนวมินทราชูทิศพายัพ	20	20	20	60
โรงเรียนแมริมวิทยาคม	10	10	10	30
โรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย	40	40	34	114
โรงเรียนดาราวิทยาลัย	48	50	60	158
โรงเรียนรังษีวิทยา	20	18	15	53
โรงเรียนเชียงใหม่มัธยม	10	10	10	30
โรงเรียนบ้านแม่ข่า	22	40	35	97
โรงเรียนบ้านปางดำ	20	31	15	66
โรงเรียนบ้านเป่าวิทยาคาร	20	12	15	47
โรงเรียนวัดช้างเคียน	16	8	9	33
โรงเรียนชุมชนบ้านท่าข้าม	20	12	21	53
โรงเรียนบ้านเมียง(รัฐบำรุ้ง)	20	15	24	59
รวม	355	355	355	1,065

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 53 ข้อ ใช้ในการวัดหาระดับจิตสำนึกจริงจำนวน 51 ข้อ อีก 2 ข้อ เป็นคำถามที่ใช้ในการตรวจสอบความคงที่และความตั้งใจตอบแบบวัด คำถามแต่ละข้อเป็นข้อความและสถานการณ์เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นหรือพฤติกรรมต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ลักษณะของคำถามเป็นแบบผสมระหว่างคำถามแบบปลายเปิด และกึ่งปลายเปิดที่เปิดปลายให้นักเรียนเติมเหตุผลในการเลือกข้อรายการ โดยให้นักเรียนเขียนตอบหรือเลือกตอบรายการที่ตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด พร้อมทั้งระบุเหตุผลในการเลือกตอบแบบนั้นด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยดำเนินการสร้างเป็นลำดับขั้นดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ จิตสำนึก วัฒนธรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างแบบวัดจิตพิสัย การวัดคุณลักษณะทางด้านจิตพิสัย และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวัดจิตพิสัยของมนุษย์ โดยเน้นแนวคิดของแคทไวล และคณะ

2. ทำการรวบรวม พฤติกรรม ความหมาย ขอบเขต ของจิตสำนึก วัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละหมวดหมู่ โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้รู้ในชุมชน จำนวน 20 คน ในเรื่องความหมาย ขอบเขตของวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เด่นชัดแสดงความเป็นเอกลักษณ์มากที่สุด รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และใช้แบบสอบถามปลายเปิดสอบถามจากครูอาจารย์ในหมวดสังคมศึกษาที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 20 คน และ 100 คน ตามลำดับ โดยที่กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ต้องอาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ในเชียงใหม่อย่างน้อย 5 ปี โดยใช้แบบสอบถามดังต่อไปนี้

1. เมื่อกล่าวถึง “คนเมือง” ท่านนึกถึงสิ่งใดที่แสดงถึงความเป็นคนเมืองได้เด่นชัดที่สุด

.....

2. ท่านเข้าใจความหมายของคำว่า “จิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น” อย่างไร

โปรดอธิบาย

.....

3. บุคคลที่มี “จิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น” นั้นเขาจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร โปรดตอบตามหัวข้อที่กำหนดให้ โดยระบุให้ได้มากที่สุด

ก. พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมหมวดธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและความเชื่อ มีดังนี้

.....

ข. พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดภาษาและวรรณกรรม มี ดังนี้

.....

ค. พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดศิลปกรรมและโบราณคดีมีดังนี้

.....

ช. พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดการละเล่นดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจมีดังนี้

.....

จ. พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ มีดังนี้

.....

4. บุคคลที่ไม่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองนั้นเขาจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร โปรดตอบตามหัวข้อที่กำหนดให้โดยระบุมาให้ได้มากที่สุด

ก. พฤติกรรมของบุคคลที่ไม่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดขนบธรรมเนียมประเพณีจะแสดงออกมามีดังนี้

.....

ข. พฤติกรรมของบุคคลที่ไม่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดภาษาและวรรณกรรม จะแสดงออกมามีดังนี้

.....

ค. พฤติกรรมของบุคคลที่ไม่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดศิลปกรรม
และโบราณคดีจะแสดงออกมาดังนี้

ง. พฤติกรรมของบุคคลที่ไม่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดการเล่น
ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจจะแสดงออก มาดังนี้

จ. พฤติกรรมของบุคคลที่ไม่มีจิตสำนึกต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดชีวิตความเป็นอยู่
และวิทยาการจะแสดงออกมาดังนี้

5. ท่านเคยประทับใจบุคคลที่ท่านคิดว่าเขามีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของ
ตนเองนั้นเขาจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรในแต่ละหมวดโปรดตอบตามหัวข้อโดยให้ระบุมาให้มากที่สุด

ก. หมวดขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและความเชื่อ

ข. หมวดภาษาและวรรณกรรม

ค. หมวดศิลปกรรมและโบราณคดี

ง. หมวดการเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ

จ. หมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ

3. ทำการรวบรวมตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละหมวด ความหมายของ
จิตสำนึก พฤติกรรมที่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ความหมายและขอบเขตของวัฒนธรรม
ท้องถิ่นที่ได้จากข้อ 2 รวบรวมได้ดังนี้

3.1 ความหมายและขอบเขตของวัฒนธรรมท้องถิ่น

วัฒนธรรมท้องถิ่นหมายถึง แบบแผนของวิถีชีวิตค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรม ตลอดจนสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องของความคิด ความเชื่อ ภูมิปัญญาผลิตผลทางสังคมที่เกิดจากการคิด การกระทำร่วมกันของคนในสังคม ตลอดจนถึงพฤติกรรมของกลุ่มชนที่มีการแสดงออกมาในลักษณะเฉพาะของกลุ่มใดกลุ่มนั้น เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มตนเอง

ขอบเขตของวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ประมวลจากการสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม พบว่ามีความสอดคล้องครอบคลุม และสัมพันธ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น ตามการแบ่งประเภทของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่แบ่งเป็น 5 หมวด และของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ อันได้แก่ ธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา ภาษาและวรรณกรรม ศิลปกรรมและโบราณคดี การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ และด้านชีวิตความเป็นอยู่ และวิทยาการ

3.2 ตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่น ความหมายของจิตสำนึกที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ได้ทำการประมวลจากการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถามปลายเปิดตามข้อ 2 โดยพิจารณาความสอดคล้องกัน และมีความถี่สูงสุด ได้ผลดังต่อไปนี้

1. เมื่อกล่าวถึง คนเมือง ท่านนึกถึงสิ่งใดที่แสดงถึงความเป็นคนเมืองได้เด่นชัดที่สุด
 - ประเพณีต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ รดน้ำดำหัว การสืบทอด การเรียกขวัญ ยี่เป็ง การแอ้วสาว การไล่บาตรเพ็งฟูร การขึ้นท้าวทั้งสี่ การถวายครวทาน ปอยล้อ ประเพณีเดือนสี่ การเข้าอินทขิล การฟ้อนผีมดผีเม้ง การสู้ขวัญข้าวขวัญควาย การเลี้ยงผีปู่ย่าและผีอื่น ๆ วันสำคัญทางศาสนา แต่งงาน ปอยหลวง บวชลูกแก้ว
 - ความเชื่อต่าง ๆ เช่น ชีต เชื้อเรื่องกฎแห่งกรรม การนับถือผีและสิ่งที่มีอำนาจ
 - พุดและใช้ภาษาคำเมือง
 - แต่งกายแบบพื้นเมือง
 - คำขอ สำนวนคำพังเพยเปรียบเทียบ
 - ดนตรีพื้นเมือง เพลงคำเมือง

- การฟ้อนเล็บ ฟ้อนดาบ การตีกลองหลวง กลองสะบัดชัย ฟ้อนเจิง
- บ้านไม้แบบคนเมือง เรือนกาแล
- วัดวาอาราม เจดีย์ เมืองร้าง กำแพงเมือง เมืองโบราณ
- การละเล่นต่าง ๆ เช่น ลูกกอน หมากเก็บ การชนกว้าง
- การไปเอามื้อ ล้ายวัน การลงแขกเกี่ยวข้าว
- ความมีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นับถือกันเหมือนญาติพี่น้อง มีการแบ่งปันกัน
- การรักษาแบบพื้นบ้าน การใช้มีดอาคมแหก การรดน้ำมนต์ การถือเคล็ดต่าง ๆ
- ความมีน้ำใจงามเป็นมิตรไมตรีให้เกียรติคนต่างถิ่น
- กินข้าวเหนียวเป็นหลัก อาหารมีรสจัด
- มีความกตัญญูรู้คุณสิ่งที่เคยมีบุญคุณต่อตนเองไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิตก็ตาม

2. ท่านเข้าใจความหมายของคำว่า “จิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น” อย่างไร

โปรดอธิบาย

“จิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น” หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึก ความรู้สำนึกตนโดยที่ความรู้สึกและการรู้สำนึกตนนี้ มีการรับประสบการณ์เป็นพื้นฐานที่สำคัญซึ่งความรู้สึกและความสำนึกตนนั้นจะแสดงออกมาอย่างมีทิศทางและเป้าหมาย ในรูปของความรักแท้ ความรับผิดชอบ ความตระหนักในความสำคัญและคุณค่า อาสาที่จะปกป้องรักษาและอนุรักษ์ไว้ เพื่อการสืบทอดต่อไปยังรุ่นลูกรุ่นหลาน ตลอดจนการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมและดีขึ้น โดยที่จะกระทำต่อสิ่งที่เป็นของส่วนรวมของท้องถิ่น ทั้งในส่วนที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม”

3. บุคคลที่มี “จิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น” ของตนเองนั้นเขาแสดงพฤติกรรมอย่างไร โปรดตอบตามหัวข้อที่กำหนดให้ โดยระบุให้ได้มากที่สุด

ก. บุคคลที่มีจิตสำนึกต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดธรรมนิยมประเพณี ศาสนา และความเชื่อ จะแสดงพฤติกรรมออกมา สรุปได้ดังนี้

- หยุดพักการทำงานประจำวันเพื่อเข้าร่วมประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น เช่น การขอลางานของคนงาน การขอลาหยุดเรียน การหยุดขายของแม่ค้า เพื่อ

เข้าร่วมถวายทาสลากัดเป็นต้น

- การปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ
- การถือผี การรักษาวลสงวนตัว
- เคารพสถานที่สำคัญของท้องถิ่น เช่นการยกมือไหว้ การไม่ลบหลู่ เป็นต้น
- เชื่อเรื่องของเวรกรรมมีจริง
- เข้าร่วมกิจกรรมที่ช่วยเผยแพร่ประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น
- ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัด
- เห็นคุณค่าและความสำคัญของประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ

ข. บุคคลที่มีจิตสำนึกต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในหมวดภาษาและวรรณกรรมจะแสดงพฤติกรรมออกมาสรุปได้ดังนี้

- พูดภาษาพื้นเมืองกับตนในท้องถิ่นเดียวกันในทุกสถานการณ์ ฟังหรือเข้าชมกิจกรรมเกี่ยวกับเพลงพื้นเมือง ดนตรีพื้นเมือง คำว ซอ
- เข้าร่วมกิจกรรมที่รณรงค์ถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
- สืบเสาะหรือศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาและตัวหนังสือพื้นเมือง
- เห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาคำเมือง

ค. บุคคลที่มีจิตสำนึกต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นหมวดศิลปกรรมและโบราณคดี จะแสดงพฤติกรรมออกมา สรุปได้ดังนี้

- เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรักษาและการพัฒนาโบราณสถานของท้องถิ่น
- เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมหรือสืบทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่น
- ไม่ทำลาย ขูดขีด ทำความสกปรกต่อโบราณสถานและโบราณวัตถุของท้องถิ่น
- ให้การสนับสนุนการบูรณะซ่อมแซมโบราณวัตถุและโบราณสถานของชุมชน
- เข้าร่วมกิจกรรมในการดูแลและรักษาความสะอาดของสถานที่ สำคัญของชุมชน
- เห็นคุณค่าและความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปกรรมอื่น ๆ

ง. บุคคลที่มีจิตสำนึกต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในหมวดการละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ จะแสดงพฤติกรรมออกมาสรุปได้ดังนี้

- ชอบฟังเพลงพื้นเมือง ดนตรีพื้นเมือง คำว หรือ ซอ
- เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์รักษาการละเล่นแบบพื้นบ้านในท้องถิ่นของตน
- เข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการแสดงหรือชมดนตรีพื้นเมืองหรือซอ
- เข้าร่วมกิจกรรมการเผยแพร่การละเล่นที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น
- ศึกษาหรือค้นคว้าเกี่ยวกับดนตรี การละเล่นของท้องถิ่นเพิ่มเติม
- เห็นคุณค่าและความสำคัญของการแสดง การละเล่น ดนตรี กีฬาพื้นบ้าน

จ. บุคคลที่มีจิตสำนึกต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในหมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ
จะแสดงพฤติกรรมออกมา สรุปได้ดังนี้

- แต่งกายด้วยชุดเมืองเป็นประจำ
- ช่วยเหลืองานประเพณีส่วนบุคคลของเพื่อนบ้านโดยไม่หวังค่าตอบแทน
- เข้าร่วมงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านของตน
- มีความเป็นระเบียบวินัย
- มีความกตัญญูรู้คุณ
- เคารพผู้ที่อาวุโสกว่าและให้เกียรติแก่ผู้ที่ย่อกว่า
- เคารพบรรพบุรุษ เช่นการนับถือผีปู่ย่า
- มีไมตรีจิตดีเป็นมิตรกับทุกคน
- แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน
- ใจกว้างให้โอกาสแก่คนอื่นเสมอ
- พุดจาไพเราะอ่อนหวานสุภาพเรียบร้อย
- ช่วยเหลืองานพ่อแม่
- รักความสะอาดและความสวยงาม
- นับถือคนอื่นเสมือนญาติพี่น้องของตน
- ต้อนรับแขกที่มาเยือนอย่างดีและอบอุ่น
- เชื่อฟังผู้ที่อาวุโสกว่า
- มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน
- ชอบทำบุญกุศลด้วยวิธีการต่าง ๆ

- เห็นคุณค่าและความสำคัญภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. บุคคลที่ไม่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองนั้นเขาจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรโปรดตอบตามหัวข้อที่กำหนดให้ โดยระบุให้ได้มากที่สุด ซึ่งสรุปพฤติกรรมจากการสัมภาษณ์และจากแบบสอบถาม ในแต่ละหมวดได้ผลดังนี้

ก. หมวดขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและความเชื่อ มีดังนี้

- ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น
- ละทิ้งฐานันดรศักดิ์ที่ตนนับถือ
- มักจะประพฤติปฏิบัติไม่เหมือนกับคนอื่นในท้องถิ่น
- เห็นประเพณีที่ดั่งามเป็นเรื่องล้าสมัย

ข. หมวดภาษาและวรรณกรรม มีดังนี้

- ดูถูกหรือดูหมิ่นคนที่พูดภาษาท้องถิ่น
- ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดๆที่เรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน

ค. หมวดศิลปกรรมและโบราณคดี มีดังนี้

- ทำลายโบราณสถานและโบราณวัตถุของท้องถิ่น
- ทำให้โบราณสถานและโบราณวัตถุสกปรก
- ขัดขวางการบูรณะซ่อมแซมและพัฒนาโบราณคดีต่าง ๆ
- ขีดเขียน พ่นสีสเปรย์ตามกำแพงวัด

ง. หมวดการเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ มีดังนี้

- ไม่เห็นคุณค่าของเพลงและดนตรีพื้นเมือง
- ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเล่นของท้องถิ่น

จ. หมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ มีดังนี้

- นิยมการแต่งกายตามสมัยนิยมมาก
- ทำสิ่งใดให้ใครหวังค่าตอบแทนเสมอ
- ชอบแต่ความสะดวกสบายไม่ช่วยเหลืองานของพ่อแม่
- เห็นแก่ตัวอยากได้ของจากคนอื่นเพียงฝ่ายเดียว
- ไม่มีสัมมาคาราวะต่อผู้ใหญ่

- กิริยามารยาทแข็งกระด้าง
- พุดจาไม่ไพเราะกระโชกโฮกฮากไม่มีหางเสียง

5. ท่านเคยประทับใจคนที่ท่านคิดว่าเขามี “จิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น” ของตนเองนั้นเขาแสดงพฤติกรรมอย่างไร โปรดตอบตามหัวข้อที่กำหนดให้ โดยระบุมาให้มากที่สุด ซึ่งสรุปได้พฤติกรรมที่มีจิตสำนึกต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นจุดประทับใจของคนทั่วไปในแต่ละหมวดได้ดังนี้

ก. หมวดชนบทรอบนิคมประเพณี ศาสนาและความเชื่อ มีดังนี้

- ปฏิบัติตนตามประเพณีของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ
- เข้าร่วมกิจกรรมทางประเพณีของท้องถิ่นเป็นประจำ
- มีความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถานที่สำคัญต่าง ๆ
- เข้าร่วมกิจกรรมการเผยแพร่ประเพณีท้องถิ่นของตนเองเสมอ

ข. หมวดภาษาและวรรณกรรม มีดังนี้

- มีความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาท้องถิ่น
- ร้องเพลงพื้นเมืองได้เก่ง
- อ่านคำว หรือขอได้อย่างไพเราะและถูกต้อง
- ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรมของท้องถิ่นอยู่เสมอ
- ส่งเสริม สนับสนุน รณรงค์ให้มีการใช้ภาษาคำเมืองในท้องถิ่นเป็นประจำ
- ต่อต้านหรือคัดค้านบุคคลที่ห้ามหรือคัดค้านการพูดภาษาท้องถิ่นในสถานที่ต่างๆ

ค. หมวดศิลปกรรมและโบราณคดี มีดังนี้

- เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรมและโบราณคดีประจำ
- ร่วมกันรักษาและดูแลศิลปกรรมและโบราณคดีของท้องถิ่น
- มีความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรมและโบราณคดีของท้องถิ่นเป็นอย่างดี

ง. หมวดการเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจ มีดังนี้

- รู้จักการเล่นของท้องถิ่นและเล่นเป็นเกือบทุกอย่าง
- เล่นดนตรีพื้นเมือง ร้องเพลงพื้นเมือง อ่านคำว และขอได้
- เข้าร่วมในการแสดง การฟ้อนรำ การละเล่น ของท้องถิ่นเสมอ

๑. หมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ มีดังนี้

- แต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองเป็นประจำ
- ชอบช่วยงานประเพณีส่วนเอกชนของเพื่อนบ้าน
- มีกิริยามารยาทเรียบร้อยเคารพผู้ที่อาวุโสกว่าตนเอง
- รดน้ำดำหัวผู้มีพระคุณทุก ๆ ปี
- ช่วยเหลือพ่อแม่เสมอ

4. ทำการสรุปรวบรวมพฤติกรรมที่ได้จากข้อ 3.2 แล้วนำพฤติกรรมในแต่ละหมวดหมู่ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม (รายนามแสดงในภาคผนวก ก หน้า 138) ทางด้านพฤติกรรมและทางด้านจิตวิทยา พิจารณาพฤติกรรมเหล่านี้ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือไม่พิจารณาความสอดคล้อง 3 ใน 4 ท่าน ได้พฤติกรรมในแต่ละหมวดที่นำมาคัดเลือกมาเป็นเนื้อหาในการสร้างแบบวัด (ดังแสดงในภาคผนวก จ หน้า 149)

5. นำลักษณะที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดของคนเมืองที่รวบรวมได้ มาจัดเข้าเป็นหมวดหมู่ตามหมวดหมู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้ง 5 หมวด นำไปสอบถามผู้อาวุโสและผู้รู้ในท้องถิ่น (รายนามแสดงในภาคผนวก ค หน้า 140) และพิจารณาจากความถี่สูงสุดที่ได้จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม จากนั้นนำไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมพิจารณาเลือกตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละหมวดออกมา ได้ผลดังนี้

หมวดธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความเชื่อ ได้แก่ ประเพณีการรดน้ำดำหัว และ

ความเชื่อเรื่องชีวิต โดยเลือกความเชื่อเรื่องการห้ามถมบ่อน้ำ

หมวดภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ การใช้ภาษาคำเมืองและสำนวนสุภาษิต

คำพังเพย(คำผญา)

หมวดศิลปกรรมและโบราณคดี ได้แก่ บ้านเรือนแบบล้านนา วัดและเจดีย์ และ

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

หมวดดนตรี การละเล่นและการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ ดนตรีพื้นเมืองการฟ้อนรำ

การตีกลองแบบต่าง ๆ และเพลงพื้นบ้าน พวงซอ เพลงคำเมือง

หมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการ ได้แก่ การสั่ยมื้อ(การสั่ยวัน) และการ

แต่งกายด้วยชุดพื้นเมือง

6. นำพฤติกรรมที่ได้มาสร้างเป็นข้อคำถาม โดยใช้ตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่นแต่ละหมวดมาเป็นเนื้อหาในการสร้าง และยึดแนวคิดของแคทไวลและคณะเป็นหลักในการสร้าง โดยที่แต่ละข้อจะแทนระดับความรู้สึกทั้ง 5 ลำดับชั้นจะได้คำถามหมวดละ 10 ข้อ แยกเป็นเรื่องละ 5 ข้อ ข้อคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามที่ถามตัวนักเรียนโดยตรง และมีบางส่วนที่เป็นสถานการณ์ โดยที่ในหมวดดนตรี การละเล่นและการพักผ่อนหย่อนใจ จะสร้างข้อคำถามเป็นภาพรวมทั้งหมดไม่ได้แยกเป็นเรื่องๆ ตามเนื้อหาที่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นหมวดนี้จะมีข้อคำถาม 5 ข้อ แต่จะไปเพิ่มที่หมวดศิลปกรรมและโบราณคดีให้มีจำนวนตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสามเรื่อง ได้ข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 54 ข้อ ดังตัวอย่างของแบบวัดต่อไปนี้

วัฒนธรรมท้องถิ่น ธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและศาสนา

พฤติกรรม การปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของท้องถิ่น

ตัวแทน ประเพณีการอัญชัญ (การเรียกขวัญ/บายศรีสู่ขวัญ)

คำถาม

ระดับการรับประสบการณ์

ข้อ 1. ประเพณีการอัญชัญคืออะไร และทำเพื่ออะไร

ตอบ.....

ระดับการตอบสนอง

ข้อ 2. นักเรียนเคยได้ทำหรือเข้าร่วมพิธีอัญชัญหรือไม่ เพราะเหตุใด

() เคยเป็นประจำ ในโอกาสต่อไปนี้.....

เหตุผลที่ทำเพราะว่า.....

() เคยนาน ๆ ครั้ง ในโอกาสต่อไปนี้.....

เหตุผลที่ทำเพราะว่า.....

() ไม่เคยเลย เพราะ.....

() ไม่เคยทำแต่เคยศึกษาจาก.....

เหตุผลที่ทำเพราะว่า.....

ระดับการให้คุณค่า

ข้อ 3. ในยุคสมัยปัจจุบันนี้ประเพณีการชั่งข้าวญ่มีความเหมาะสมควรให้คงอยู่ต่อไปอีกหรือไม่ เพราะเหตุใด

- () ควร เพราะ.....
- () ไม่ควร เพราะ.....
- () ควรแต่ปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมดังนี้.....

ระดับการจัดระบบ

ข้อ 4. นักเรียนคิดว่าประเพณีการชั่งขวัญมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด

- () มีมาก เพราะ.....
- () มีปานกลาง เพราะ.....
- () มีน้อย เพราะ.....
- () ไม่มีเลย เพราะ.....

ระดับปริญญาโท

ข้อ 5. ในอนาคตนักเรียนคิดว่าจะทำพิธีฮ้องขวัญต่อไปอีกหรือไม่ เพราะอะไร

- () ไม่ทำอีกแล้ว เพราะ.....
- () ไม่แน่ใจ เพราะ.....
- () คิดว่าจะทำเป็นบางครั้งตลอดไป เพราะ.....
- () คิดว่าจะทำเป็นประจำตลอดไป.....

7. ยึดแบบวัดฉบับแรกที่เราสร้างขึ้นมาทั้งหมด 54 ข้อ เป็นหลักสร้างข้อสอบฉบับที่สอง ให้ข้อคำถามส่วนใหญ่เป็นสถานการณ์ถามโดยอ้อม มีบางส่วนที่เป็นข้อคำถามที่ถามนักเรียนโดยตรงและมีลักษณะเป็นคู่ขนานกับฉบับที่หนึ่ง โดยให้มีจำนวนข้อเท่ากับฉบับแรกในทุกหมวด และทุกเรื่องที่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่นจะได้ข้อคำถามทั้งหมด 54 ข้อ พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของแบบวัด

8. นำแบบวัดทั้งสองฉบับไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 20 คน
ลองทำแล้วร่วมกันอภิปรายถึงจุดบกพร่อง ข้อดีและข้อเด่นของแบบวัดทั้งสองแบบเป็นรายข้อ

พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะในการใช้ภาษา การถามเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น และถามเพื่อให้ได้คำตอบที่แท้จริงทำการปรับปรุงข้อคำถาม นำไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาข้อคำถามของแบบวัดทั้งสองฉบับเพื่อพิจารณาดูความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมในการใช้ภาษา ลักษณะของการถาม รูปแบบของข้อคำถาม เกณฑ์การให้คะแนนพร้อมทั้งตรวจสอบว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดความรู้สึกได้ตรงกับชั้นความรู้สึกตามแนวคิดของแครทไวล และคณะหรือไม่

9. นำข้อคำถามทั้งสองฉบับที่ได้จากข้อ 8 มาปรับปรุงและแก้ไขข้อคำถามให้เหมาะสม แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับ นำไปให้กลุ่มตัวอย่างตามข้อที่ 1.2.1 จำนวน 100 คน ตอบเพื่อหารูปแบบของคำตอบและหาข้อบกพร่อง หรือจุดอ่อนของเกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามในแต่ละข้อ และแต่ละหมวด

10. นำแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้ง 2 ฉบับไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 1.2.2 จำนวน 100 คน โดยที่ให้นักเรียนแต่ละคนทำแบบวัดสองฉบับ โดยเว้นระยะห่าง 20 วัน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบค่า t (t-test) ปรับปรุงข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำ และหาจุดอ่อนหรือจุดบกพร่องของแบบวัดแต่ละฉบับ

11. นำแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้ง 2 ฉบับ ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 1.2.3 จำนวน 100 คน เพื่อหาอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบค่า t (t-test) (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข - ฉ หน้า 214-215) คัดเลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับตั้งแต่ .05 (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530 หน้า 81) และปรับปรุงข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำ จะได้ข้อสอบทั้งสองฉบับจำนวน ฉบับละ 54 ข้อ

12. คัดเลือกข้อคำถามจากแบบวัดทั้งสองฉบับเพื่อรวมให้เป็นฉบับเดียวกัน โดยคัดเลือกเอาข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงในแต่ละฉบับที่วัดความรู้สึกในระดับเดียวกันมาเพียงข้อเดียว ถ้าหากระดับใดมีข้อคำถามมากกว่าหนึ่งข้อ ก็จะเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงที่สุดมาเพียงข้อเดียวเช่นกัน จะได้คำถามในแต่ละเนื้อหาที่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมท้องถิ่นเรื่องละ 5 ข้อ ยกเว้นเนื้อหาเรื่องการใช้ภาษาคำเมือง จำนวนสุภาษิตคำพังเพยคำเมือง ในหมวดภาษาและวรรณกรรม และ

เรื่องการส่ายมือ(การส่ายวัน) ในหมวดชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการที่มีข้อคำถามเรื่องละ 6 ข้อ ทั้งนี้เพราะว่าคำถามในเรื่องดังกล่าวมีข้อ 21 และ 45 ใช้ถามเพื่อตรวจสอบความคงที่ในการตอบ และมีข้อ 13 และ 14 เป็นคำถามที่ถามในลักษณะที่ต่อเนื่องกันตามสถานการณ์ไม่สามารถที่จะตอบได้สมบูรณ์ในข้อเดียว โดยให้ข้อละครึ่งคะแนน (รายละเอียดของเกณฑ์การให้คะแนนให้ดูจาก ข้อ 7 หน้า 62-68) ได้จำนวนข้อคำถามทั้งฉบับจำนวน 53 ข้อ (ดังรายละเอียดในภาคผนวก จ หน้า 157)

13. นำแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้จากข้อ 12 ไปสอบกับกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 2 จำนวน 610 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยการหาสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient)

14. หาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการหาสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่วัดความรู้สึกในแต่ละระดับกับคะแนนรวมของแบบวัดทั้งฉบับ เปลี่ยนค่าสหสัมพันธ์แต่ละค่าเป็นค่าฟิชเชอร์ซี (Fishers'z : Z_r) หาค่าฟิชเชอร์ซีเฉลี่ย ($\bar{Z}_r$) แล้วนำค่าฟิชเชอร์ซีเฉลี่ย ($\bar{Z}_r$) เปลี่ยนกลับเป็นค่าสหสัมพันธ์ จากตารางฟิชเชอร์ซี ทั้งนี้เพราะว่าค่าสหสัมพันธ์มีสเกลไม่เท่ากัน การหาผลรวมและค่าเฉลี่ยจะกระทำโดยตรงไม่ได้ (โกวิท ประวาลพุกษ์ และสมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 216) ค่าที่ได้จะเป็นค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างทั้งฉบับของแบบวัดแล้วทำการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยการทดสอบค่าที (t-test)

15. นำแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นักเรียนตอบ พร้อมกับเกณฑ์การให้คะแนนและรูปแบบของการตอบในแต่ละข้อ ไปให้ครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 10 คน ตรวจให้คะแนนนำผลที่ได้หาความสอดคล้องของการให้คะแนนแบบวัดในแต่ละข้อว่าให้คะแนนในแต่ละข้อได้ตรงกันมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าเฉลี่ย พิจารณาความสอดคล้องของการให้คะแนนตรงกัน ที่ระดับค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

16. นำแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นไปวัดกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในข้อ 3 จำนวน 1,065 คน เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน ระดับของจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และหาเกณฑ์ปกติของแบบวัดโดยแปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐานที่ (Normalized T - Score)

17. เขียนคู่มือการใช้แบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเชียงใหม่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. รวบรวมความหมาย พฤติกรรมที่พึงการมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและขอบเขต ตัวแทนและความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยการพิจารณาจากความถี่
2. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคลาดเคลื่อนของการวัด
3. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความสอดคล้องของความเห็น 2 ใน 3 คน
4. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยหาสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-moment Correlation) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำแบบทดสอบ
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนในแต่ละระดับ
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งฉบับ
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละระดับยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งฉบับยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมผลคูณระหว่างคะแนนรวมในแต่ละระดับกับคะแนนรวมทั้งฉบับ

5. ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยการทดสอบค่าที (t-test) ซึ่งมีสูตรดังนี้ (Norman H. Nie, 1975 p.281)

$$t = r \sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}} \quad df = N-2$$

เมื่อ	t	แทน	คะแนนที่
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

6. หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้เทคนิค 25%กลุ่มสูงกลุ่มต่ำแล้วนำมาทดสอบค่าที (t- test) โดยยึดเกณฑ์ข้อที่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไป (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530, หน้า 81) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ
	S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง
	S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนคนของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง
	n_L	แทน	จำนวนคนของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ

7. หาความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ S_i แทน ความแปรปรวนข้อที่ i

S_t แทน ความแปรปรวนรวมทั้งหมด

n แทน จำนวนข้อของแบบวัด

8. หาเกณฑ์ปกติของแบบวัดโดยวิธีการแปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐานที่ (Normalized T - Score)

9. หาระดับจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป *SPSS for windows*

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพและแปลผลที่ได้จากแบบวัด

เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพ และแปลผลที่ได้จากการใช้แบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับ วัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

1. การแปลผลคะแนนเกณฑ์ปกติของแบบวัด

เกณฑ์ปกติในรูปของคะแนนที่ปกติ (Normalized T-Score) การประเมินจากแบบวัด ถ้าต้องการทราบระดับความมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนเป็นรายบุคคลว่าสูง ต่ำเพียงใด ให้พิจารณาเกณฑ์ดังนี้ (ชวาล แพร่ตกุล, 2520 หน้า 53)

ตั้งแต่ T 65 และสูงกว่า	แปลว่า	มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสูงมาก
ตั้งแต่ T 55 – T 64	แปลว่า	มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นสูง
ตั้งแต่ T 45 – T 54	แปลว่า	มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นพอใช้
เฉพาะ T 50	แปลว่า	มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น
ตั้งแต่ T 35 – T 44	แปลว่า	มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นต่ำ
ตั้งแต่ T 34 และต่ำกว่า	แปลว่า	มีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นต่ำมาก

ตัวอย่าง ถ้าผู้ตอบแบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้คะแนน 35 คะแนน
 ดูจากเกณฑ์ปกติตรงกับคะแนนที่ 39 ซึ่งอยู่ในช่วง T 35 – T 44 แสดงว่านักเรียนผู้นั้นมีจิตสำนึก
 เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ

2. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินค่าอำนาจจำแนกจะคัดเลือกเอาเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทาง
 สถิติตั้งแต่ .05 ขึ้นไป

3. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง(Construct Validity) เมื่อ
 ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติแล้วมีนัยสำคัญทางสถิติ ตั้งแต่ระดับ .05 ขึ้นไป

4. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด (Reliability) (Garrett, 1968,
 p.29,176 อ้างใน ต่าย เชิญฉวี, 2526)

ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .00 ถึง .20 ถือว่ามีความเชื่อมั่นต่ำมากหรือไม่มีเลย

ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .20 ถึง .40 ถือว่ามีความเชื่อมั่นต่ำ

ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .40 ถึง .70 ถือว่ามีความเชื่อมั่นปานกลาง

ค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ถึง 1.00 ถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง

6. เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินระดับคะแนนเป็นร้อยละของแบบวัด ใช้เกณฑ์ของสำนัก
 งานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการคู่มือการประเมินผลการเรียน
 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)) ดังนี้

80 คะแนนขึ้นไป	อยู่ในระดับ	สูงมาก
70 – 79 คะแนน	อยู่ในระดับ	สูง
60 – 69 คะแนน	อยู่ในระดับ	ปานกลาง
50 – 59 คะแนน	อยู่ในระดับ	ต่ำ
0 – 49 คะแนน	อยู่ในระดับ	ต่ำมาก

7. เกณฑ์การให้คะแนนและการตีค่าคะแนนของแบบวัด ให้พิจารณาดังนี้

แบบวัดจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจัด
 ออกเป็นกลุ่มตามการให้คะแนนได้ 4 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่เป็นแบบปลายเปิดให้นักเรียนเขียนตอบมีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ข้อที่
 1, 11, 17, 28, 33, 43, 49

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เป็นแบบกึ่งเลือกตอบและปลายเปิดที่มีตัวเลือกเป็นนิเสธกันในลักษณะ 2 ข้อมีจำนวน 25 ข้อ ได้แก่ข้อ 3, 6, 7, 8, 10, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 46, 47, 51

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่เป็นแบบกึ่งเลือกตอบและปลายเปิดที่มีตัวเลือก โดยที่ตัวเลือกจะมีลำดับของความเข้มข้นของพฤติกรรม จำนวน 18 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 4, 5, 9, 12, 16, 24, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 39, 44, 48, 50, 53

กลุ่มที่ 4 กลุ่มที่เป็นแบบกึ่งเลือกตอบและปลายเปิด โดยที่ตัวเลือกมีลักษณะที่เป็นอิสระจากกัน ได้แก่ข้อ 52

เกณฑ์การตีค่าคะแนน แบ่งได้เป็น 3 เกณฑ์ ดังนี้

1. กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 4 ถ้าตอบได้ตรงหรือสอดคล้องกับรูปแบบของคำตอบที่ถูกได้ คะแนน 1 คะแนน ถ้าตอบนอกเหนือจากรูปแบบของคำตอบ ได้ 0 คะแนน

รูปแบบคำตอบของกลุ่มที่ 1 มีดังนี้

ข้อ (1) ประเพณีการคนำคำห้วน คือ ประเพณีที่บุคคลแสดงความเคารพ ความรัก ความนับถือ ความกตัญญู ขอขมา ขอโทษ ขอศีลขอพร ซึ่งจะกระทำต่อบุคคลที่อาวุโสกว่าที่เราเคารพนับถือมีพระคุณต่อเรา เราเคยล่วงเกินไม่ว่าด้วยกรณีใดๆ หรือเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป เช่น บุคคลที่มีอำนาจ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น หรือผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่น

โดยมีคุณค่าที่แฝงไว้ดังนี้ ทำให้คนรู้จักความกตัญญู รู้จักการขอโทษ ขออภัย เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลต่างวัยกันหรือบุคคลที่อยู่ห่างกันให้ดีขึ้น เป็นการให้กำลังใจกัน สร้างความอบอุ่น ฯลฯ

พิจารณาการตอบและให้คะแนนดังนี้

- ตอบได้ตรง สอดคล้องหรือครอบคลุมความหมายข้างต้น หรือตอบคำถามได้ตรงกับประเด็นใด ประเด็นหนึ่งในข้อคำถามนี้ ได้ 1 คะแนน

- นักเรียนตอบนอกเหนือจากกรณีดังกล่าวหรือนักเรียนไม่เขียนตอบเลยได้ 0 คะแนน แต่ถ้าหากข้ออื่นในเนื้อหา นี้ นักเรียนตอบตรงกับรูปแบบคำตอบข้อนี้ จะได้ 1 คะแนน ในข้อนี้ด้วย

ข้อ (11) ทิजारณาการตอบและให้คะแนนดังนี้

- ถ้านักเรียนยกตัวอย่างได้ถูกต้อง เช่น กิน หมายถึงรับประทาน ปู้ หมายถึง ไม่รู้ เป็นต้น ได้ 1 คะแนน ถ้านักเรียนตอบถูกไม่ครบ 5 คำ หรือไม่ได้บอกความหมายมา ด้วย ก็ยังได้ 1 คะแนน

- ถ้านักเรียนตอบไม่ถูกหรือไม่ตอบเลย ได้ 0 คะแนน

ข้อ (17) ความหมายของสำนวนมีดังนี้

- สำนวน น้่ออนบ่พอนหัก คนหลวักน้่ออนน้อม หมายถึง คนฉลาดรู้จักมีสัมมาคารวะ
- สำนวน ดอกกำล้งจี่อย่าไปคล้ห้อมน่าน หมายถึง ไม่ควรทำอะไรก่อนถึงเวลาอันสมควร (การชิงสุกก่อนห่าม, แต่งงานก่อนถึงเวลาอันสมควร)

- สำนวน พิกมีบ้านเหนือ เกือมีบ้านใต้ หมายถึง การมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการแบ่งปัน

- สำนวน จะนั่งหื้อผ่อตี่ จะหนีหื้อผ่อกัน หมายถึง การจะทำสิ่งใด ๆ ก็ตามต้องรู้ระมัดระวัง คิดให้รอบคอบ รู้จักคิดก่อนทำเสมอ

- สำนวน ดำน้ำหื้อหันทราย นอนหงายหื้อหันฟ้า หมายถึง การกระทำการสิ่งใดก็ตามต้องทำอย่างจริงจัง ให้สำเร็จลุล่วงไป

ทิजारณาการตอบและให้คะแนนดังนี้

- เขียนความหมายถูกต้องอย่างน้อย 1 สำนวน ให้ข้อนี้ 1 คะแนน

- ตอบได้ตรง สอดคล้องหรือครอบคลุมกับความหมายดังกล่าวข้างต้น ได้ 1 คะแนน

- ตอบไม่ตรง ไม่สอดคล้องหรือไม่ครอบคลุมความหมายข้างต้น หรือไม่ตอบหรือเลือกตอบตัวเลือก “ไม่รู้จัก/ ไม่รู้ความหมาย / ไม่เคยได้ยินสำนวนเหล่านี้ ” ได้ 0 คะแนน

ข้อ (28) วัดสร้างขึ้นมาเพื่อ ไว้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อสร้างศรัทธา เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น เพื่อเป็นศูนย์กลางหรือศูนย์รวมด้านจิตใจของท้องถิ่น สืบทอดพระพุทธศาสนา ไว้ทำบุญตักบาตร ผูกพันจิตใจให้สงบ เป็นที่พึ่งของคนยากจน จัดงานรื่นเริงของชุมชน เป็นที่บวชเรียน เป็นที่เก็บสมบัติเก่า เป็นแหล่งความรู้ของท้องถิ่น เป็นที่พบปะกันของคนในท้องถิ่น เป็นสถานที่อบรมกล่อมเกลาคคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ฯลฯ

พิจารณาการตอบและให้คะแนนดังนี้

- ตอบได้ตรง สอดคล้องหรือครอบคลุมความหมายข้างต้น หรือตอบคำถามได้ตรงกับประเด็นใด ประเด็นหนึ่ง ในข้อคำถามนี้ได้ 1 คะแนน

- ไม่ตอบหรือตอบในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับความคิดความเชื่อทางศาสนา หรือความถูกต้องตามความคาดหวังของสังคมหรือกรณีอื่น ๆ ที่ขัดแย้งต่อความเป็นไปได้ ได้ 0 คะแนน แต่ถ้าหากข้ออื่นในเนื้อหานี้ นักเรียนตอบตรงกับรูปแบบคำตอบข้อนี้ จะได้ 1 คะแนนในข้อนี้ด้วย

ข้อ (33) ภาพจิตรกรรมฝาผนัง คือ ภาพที่เขียนเป็นเรื่องราวเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวบางอย่างที่ต้องการสื่อสาร ให้คนดูเข้าใจถึงเรื่องราวหรือแนวคิดที่แฝงไว้ มักจะเขียนตามผนังของสถานที่สำคัญเช่น วัด ถ้ำหรือสถานที่สำคัญอื่นๆ ที่เป็นหรือเคยเป็นศูนย์กลางของชุมชนโดยที่ภาพเหล่านี้ มีคุณค่าทางด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชาติพันธุ์ วิวัฒนาการ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์

พิจารณาการตอบและการให้คะแนนดังนี้

- ตอบได้ตรง สอดคล้องหรือครอบคลุมความหมายข้างต้น หรือตอบคำถามได้ตรงกับประเด็นใดประเด็นหนึ่งในข้อคำถามนี้ ได้ 1 คะแนน

- ตอบนอกเหนือจากกรณีแรก หรือไม่เขียนตอบเลย ได้ 0 คะแนน

ข้อ (43) การส่วยมี้อ(ส่วยวัน) คือ การตอบแทนการช่วยทำงานด้วยแรงงาน ส่วนใหญ่จะนิยมใช้กับงานที่ต้องใช้แรงงานคนจำนวนมาก งานที่เกินวิสัยที่จะทำด้วยตนเองได้เสร็จทันเวลาหรืองานขนาดใหญ่ที่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาถ้าเสร็จไม่ทันก็จะเกิดความเสียหายได้ อันได้แก่ งานบุญต่าง ๆ งานศพ งานที่เกี่ยวกับการเกษตร งานที่เป็นของส่วนรวม ทำเพื่อเป็นการช่วยเหลือกัน ซึ่งแสดงถึงความเห็นใจซึ่งกันและกัน การมีน้ำใจ ความสามัคคีกันของคนในท้องถิ่น

พิจารณาการตอบและการให้คะแนนดังนี้

- ตอบได้ตรง สอดคล้องหรือครอบคลุมความหมายข้างต้น หรือตอบคำถามได้ตรงกับประเด็นใดประเด็นหนึ่งในข้อคำถามนี้ ได้ 1 คะแนน

- ตอบนอกเหนือจากกรณีแรกหรือไม่เขียนตอบเลย ได้ 0 คะแนน

- ถ้าตอบข้อนี้ผิด ข้อ 44 – 48 ก็จะให้คะแนน เป็น 0 ทั้งหมด

ข้อ (49) การแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองมีรูปแบบการแต่งกาย ผู้ชายใส่เสื้อคอจีน (เหมือนเสื้อหม้อฮ่อม) มีสีสันหลากหลายเน้นความสวยงาม สดใส ใส่กางเกงขาก๊วย หรือกางเกงรูปทรงสมัยนิยม อาจจะคาดผ้าขาวม้าหรือไม่คาดก็ได้ ส่วนผู้หญิงใส่เสื้อแขนกระบอกแขนยาว หรือสั้น คอกลมหรือคอตั้งผากตลอด ติดกระดุมแบบหรือเสื้อแบบผู้ชาย นุ่งผ้าซิ่นเน้นสีสันสวยสดงดงามมีลวดลายแนวขวางตรงชายผ้าซิ่น อาจเป็นลายตีนจกหรือลายน้ำไหล นิยมแต่งเข้าร่วมงานตามเทศกาลต่าง ๆ หรือเข้าร่วมงานสำคัญ ๆ เช่น สงกรานต์ ร่วมงานศพ งานบุญอื่น ๆ ฯลฯ

พิจารณาการตอบและการให้คะแนนดังนี้

- ตอบได้ตรง สอดคล้องหรือครอบคลุมความหมายข้างต้น หรือตอบคำถามได้ตรงกับประเด็นใดประเด็นหนึ่งในข้อคำถามนี้ ได้ 1 คะแนน

- ตอบนอกเหนือจากกรณีแรกหรือไม่เขียนตอบเลย ได้ 0 คะแนน แต่ถ้าหากข้ออื่นในเนื้อหานี้นักเรียนตอบตรงกับรูปแบบคำตอบข้อนี้ จะได้คะแนน 1 คะแนน ในข้อนี้ด้วย

ข้อ (52) พิจารณาการตอบและการให้คะแนนดังนี้

- เลือกตอบแต่งตามปกติเฉพาะเมื่อมีงานสำคัญ และพยายามใส่ให้บ่อยที่สุด โดยที่ระบุเหตุผลในลักษณะที่เห็นคุณค่า ภูมิใจ ชื่นชอบตระหนักในความสำคัญ ต้องการรักษาไว้ ต้องการสืบทอด เป็นต้น ได้ 1 คะแนน

- เลือกตอบเมื่อทางโรงเรียนให้แต่งหรือแต่งตามปกติ เฉพาะเมื่อมีงานสำคัญ พยายามใส่ให้บ่อยที่สุด แต่ระบุเหตุผลในลักษณะทำตามผู้อื่นหรือถูกบังคับให้ใส่หรือได้รับการขอร้องและตรงข้ามกับประเด็นแรก ได้ 0 คะแนน

2. กลุ่มที่ 2 แบ่งได้เป็น 2 กรณีดังนี้

2.1 ถ้าข้อคำถามมีความหมายเชิงบวก ถ้านักเรียนตอบในลักษณะที่คล้อยตาม สอดคล้อง เห็นด้วยหรือยอมรับได้ 1 คะแนน ถ้าตอบนอกเหนือจากประเด็นดังกล่าว ได้ 0 คะแนน

2.2 ถ้าข้อคำถามมีความหมายเชิงลบถ้านักเรียนตอบในลักษณะที่ขัดแย้ง ต่อต้าน ไม่เห็นด้วย หรือไม่ยอมรับได้ 1 คะแนน ถ้านักเรียนตอบในลักษณะที่ตรงข้ามกับประเด็นแรกได้ 1 คะแนน

- หมายเหตุ 1. ข้อใดที่มีตัวเลือก “อื่นๆ..โปรดระบุ ” “ไม่แน่ใจ” “ไม่เห็นด้วยกับใครเลย” ถ้า นักเรียนเลือกตัวเลือกเหล่านี้ ให้คะแนนศูนย์ในข้อนั้น แต่ถ้าคำตอบสามารถจะจัดเข้าตัวเลือกใดตัวเลือกหนึ่ง ก็ให้พิจารณาให้คะแนนตามข้อเลือกนั้น
2. สำหรับข้อ 14 ถ้านักเรียนเลือกตัวเลือก “รีบกินให้เสร็จแล้วพากันเดินเลี้ยวออกไป เพราะ..” ให้พิจารณาส่วนที่แสดงเหตุผลก่อน ถ้าหากทำเพราะอายุ ได้ 0 คะแนน แต่ถ้าทำเพราะเกรงใจหรือรำคาญที่มีคนมองจึงพากันไปคุยกันต่อที่อื่นได้ 1 คะแนน
3. ในส่วนของข้อ 17 ถ้านักเรียนตอบข้อ 18 และ 19 ตัวเลือกที่สามได้ถูกต้องก็จะ ได้ คะแนน 1 คะแนน ในข้อนี้ด้วยนั้นแสดงว่านักเรียนรู้จักคำนวณค่าเมืองอื่นที่ไม่ใช่จำนวน เฉพาะในข้อ 17 ซึ่งก็เสมือนว่าตอบข้อ 17 ได้ถูกต้องด้วย
4. ในส่วนของข้อ 46 และ 51 ถ้านักเรียนเลือกตัวเลือก “ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบ ให้เหมาะสมดังนี้...” ก็จะได้คะแนน 1 คะแนน เท่ากับตัวเลือกที่หนึ่งด้วย

3. กลุ่มที่ 3 แบ่งได้เป็น 2 กรณีดังนี้

3.1 ถ้าข้อคำถามมีความหมายเชิงบวกยึดเกณฑ์ดังนี้

- เลือกตอบข้อที่มีความเข้มข้นมากที่สุด ได้ 1 คะแนน
 - เลือกตอบข้อที่มีความเข้มข้นปานกลางได้ $\frac{1}{2}$ คะแนน
 - เลือกตอบข้อที่มีความเข้มข้นน้อยหรือไม่มีความเข้มข้นเลย
- ในข้อนั้น ได้ 0 คะแนน

หมายเหตุ สำหรับข้อ (53) ตัวเลือกที่สองและสาม มีความเข้มข้นในระดับปานกลางทั้งคู่ ถ้า เลือกตัวเลือกใดตัวเลือกหนึ่งจะให้ $\frac{1}{2}$ คะแนน

3.2 ถ้าข้อคำถามมีความหมายเชิงลบยึดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- เลือกตอบข้อที่มีความเข้มข้นมากที่สุด ได้ 0 คะแนน
- เลือกตอบข้อที่มีความเข้มข้นปานกลางได้ 0 คะแนน
- เลือกตอบข้อที่มีความเข้มข้นน้อยได้ $\frac{1}{2}$ คะแนน
- เลือกข้อที่ไม่มีความเข้มข้นเลยในข้อนั้น ได้ 1 คะแนน

ยกเว้น ข้อที่ 2, 12, 24, 29, 34, 39, 44, 50 จะไม่คำนึงถึงความเข้มข้นเลย ถ้าหากนักเรียนตอบได้สอดคล้อง(เคยทำ เคยใช้ เคยศึกษา หรือถ้ามีโอกาสก็จะทำ)ได้ 1 คะแนน ถ้าตอบไม่สอดคล้อง ได้ 0 คะแนน

- หมายเหตุ**
1. การให้คะแนนในแต่ละข้อให้พิจารณาส่วนที่นักเรียนเขียนตอบเป็นหลัก โดยพิจารณาว่ามีความสอดคล้องกันกับที่นักเรียนเลือกรายการนั้นหรือไม่ ถ้าสอดคล้องให้คะแนนเต็มในข้อนั้น ถ้าไม่สอดคล้องสามารถปรับเปลี่ยนตัวเลือกได้ตามเหตุผลที่นักเรียนเขียนแล้วจึงพิจารณาให้คะแนนในข้อนั้นตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น
 2. ข้อ 21 และ 45 ไม่ต้องตรวจให้คะแนนเพราะเป็นข้อที่ใช้พิจารณาความคงที่และความตั้งใจในการตอบแบบวัด